

Latvijas Republikas tiesībsargs

Baznīcas iela 25, Rīga, LV-1010, tālr.: 67686768, e-pasts: tiesibsargs@tiesibsargs.lv, www.tiesibsargs.lv

ATZINUMS **pārbaudes lietā Nr. 2021 – 55 – 5G** Rīgā

30.11.2021.

Nr. 6-6/53

Par saskarsmes tiesības nodrošināšanu

Tiesībsargs ir izskatījis [personas A] iesniegumu (reģistrēts 24.03.2021. ar Nr. 392) par Limbažu novada bāriņtiesas (turpmāk tekstā – Bāriņtiesa) rīcību. Iesniegumā norādīts, ka iesniedzēja nav uzklusīta Bāriņtiesas sēdē administratīvajā lietā par aizgādības tiesībām. [Persona A] norāda, ka pēc aizgādības tiesību pārtraukšanas bērni ir izšķirti un dzīvo katrs savā vietā. Saskarsmes tiesības ar bērniem tiek ierobežotas valstī izsludinātās ārkārtējās situācijas dēļ. Bāriņtiesa izmanto esošo situāciju, lai tiktu atņemtas aizgādības tiesības un bērni kļūtu juridiski brīvi. [Persona A] lūdz tiesībsargu vērtēt, vai Bāriņtiesa nav pārkāpusi viņas tiesības uz saskarsmi ar bērniem.

Iesnieguma izskatīšanai tiesībsargs ierosināja pārbaudes lietu. Tās ietvaros tika lūgta informācija Bāriņtiesai, Limbažu novada Sociālajam dienestam un Ārpusģimenes aprūpes atbalsta centram “Terēze” (turpmāk – Atbalsta centrs “Terēze”) un Rīgas SOS Ģimeņu atbalsta centram (turpmāk – SOS Atbalsta centrs).

1. Saskarsmes tiesības īstenošana bērniem ārpusģimenes aprūpē ar vecākiem

Bērnam ir tiesības uzturēt personiskas attiecības un tiešus kontaktus ar jebkuru no vecākiem (saskarsmes tiesība).¹ Katram vecākam ir pienākums un tiesības uzturēt personiskas attiecības un tiešus kontaktus ar bērnu. Šis noteikums piemērojams arī tad, ja bērns ir šķirts no ģimenes.² Turklāt viens no nosacījumiem pārtraukto aizgādības tiesību atjaunošanai vecākam ir intereses izrādīšana un attiecību uzturēšana ar ārpusģimenes aprūpē esošu bērnu.

Bērnam ir tiesības uzturēt personiskas attiecības un tiešus kontaktus ar brāļiem, māsām un vecvecākiem, kā arī citām personām, ar kurām bērns ilgu laiku ir dzīvojis nedalītā saimniecībā, ja tas atbilst bērna interesēm (saskarsmes tiesība).³

Bērnam, kas nodots audžuģimenē vai ievietots bērnu aprūpes iestādē, ir tiesības uzturēt personiskas attiecības un tiešus kontaktus ar vecākiem, izņemot gadījumus, kad

¹ Civillikuma 181. panta pirmā daļa.

² Civillikuma 181. panta otrā daļa.

³ Civillikuma 181. panta trešā daļa.

tas: 1) kaitē bērna veselībai, attīstībai un drošībai; 2) rada draudus audžuģimenēm vai citiem bērniem.⁴

Bērnu aprūpes iestādes vadītājs vai audžuģimene var atļaut bērnam uzturēties pie vecākiem, kuriem ir pārtrauktas vai atņemtas aizgādības tiesības, ja bāriņtiesa pieņēmusi par to lēmumu.⁵

Saskarsmes tiesību īstenošana ir gan bērnu uzturēšanās vecāka dzīvesvietā, gan tikšanās un saziņa ar bērniem. Bērna un vecāka tikšanās var notikt, savstarpēji vienojoties vecākam ar audžuģimeni par bērna interesēm atbilstošu laiku, vietu un kārtību. Likumdevējs ir paredzējis, ka bāriņtiesai attiecībā uz ārpusģimenes aprūpē esoša bērna saskarsmi ar vecākiem lēmums ir jāpieņem divos gadījumos: 1) par personisku attiecību un tiešu kontaktu uzturēšanas tiesību ierobežošanu; 2) par atļauju bērnam uzturēties pie vecākiem, kuriem ir pārtrauktas aizgādības tiesības.

Ja nepieciešams aizsargāt bērna intereses, bāriņtiesa ar lēmumu var noteikt vecāka un bērna saskarsmes ierobežojumus. Piemēram, noteikt konkrētu laiku un vietu, noteikt, ka tikšanās notiek trešās personas (psihologs, cits speciālists, audžuģimene u.c.) klātbūtnē. Bāriņtiesas lēmums saskarsmes kārtības noteikšanai ir jāpieņem, lai ierobežotu saskarsmi, un gadījumā, ja iesaistītās puses nespēj vienoties par bērnam atbilstošu tikšanās kārtību. Savukārt, uzturēties (ciemoties) vecāku dzīvesvietā bērni var tikai tad, ja bāriņtiesa ir pieņēmusi lēmumu.

Tāpat normatīvajos aktos ir nodalīts, kādā kārtībā ir īstenojama bērna īslaicīga tikšanās ar vecākiem un kādā – bērna uzturēšanās (ciemošanās) vecāku ģimenē.

2. Saskarsmes tiesības īstenošana mātei ar bērniem un bērnu starpā

[2.1] Iesniedzējai ir trīs bērni: [persona B], dzimis 2008. gadā, [persona C], dzimis 2016. gadā un [persona D], dzimis 2018. gadā. [personai C] un [personai D] paternitāte nav noteikta.

Ar Bāriņtiesas 2020. gada 27. februāra lēmumu Nr. 1.6/14 [personai A] tika pārtrauktas bērnu aizgādības tiesības. Ar Bāriņtiesas 2020. gada 27. februāra lēmumu Nr. 1.6/15 [persona C] un [persona D] tika ievietoti [personas E] un [personas F] audžuģimenē Kandavas novadā. [Personas B] aprūpi un audzināšanu uzņēmas viņa tēvs [persona G], lai gan bērnu viņš nebija saticis kopš dzimšanas.

No iepriekš minētā secināms, ka vienas ģimenes bērni – [persona C], [persona D] un [persona B] tika šķirti 2020. gada 27. februārī, kad [personai A] tika pārtrauktas aizgādības tiesības.

Sociālais dienests sniedzis informāciju⁶, ka tikšanās reizēs pie sociālā darbinieka ar ģimenēm un bērniem [persona A] stāstījusi par grūtībām vienoties ar [personu G] par tikšanās laikiem ar [personu B]. [Persona B] no tā cietis, demonstrējot ar savu attieksmi pret mammu, kas izpaudusies viņa uzvedībā, bijušas reizes, kad bērns nevēlējās tikties ar mammu. Pēc [personas A] stāstītā sadarbība ar bērna tēvu un viņa ģimeni neveidojās, par to informēta Bāriņtiesa. 2020. gada 11. martā Bāriņtiesa organizējusi starpinstitūciju sanākumi, pieaicinot [personu G] ar dzīves biedri, [personu A] un Sociālo dienestu, lai atrisinātu abu vecāku domstarpības un vienotos par pozitīvas saskarsmes veidošanu ar

⁴ Bērnu tiesību aizsardzības likuma 33. panta pirmā daļa.

⁵ Bērnu tiesību aizsardzības likuma 33. panta ceturrtā daļa.

⁶ Limbažu novada Sociālā dienesta 2021. gada 12. aprīļa vēstule Nr. 1.18.3/317.

[personu B]. [Persona G] atteicies no psihologa palīdzības, lai ģimene spētu pieņemt [personas B] ienākšanu ģimenē un saskarsmes veidošanu ar bērna māti.

2020. gada 18. maijā Bāriņtiesa organizējusi starpinstitūciju sanākumi par [personas B] audzināšanu [personas G] ģimenē. Tēvs [persona G] iesniedzis Bāriņtiesā iesniegumu, ka atsakās dzīvot kopā vienā mājā ar savu dēlu, nevēlas viņu audzināt, izvairās no vecāku pienākumiem un atbildības. Starpinstitūcijas sanāksmes laikā klaji izrādījies dusmas, naidīgu attieksmi pret bērnu.

2020. gada 18. maijā ar Bāriņtiesas lēmumu [personai G] pārtrauktas dēla [personas B] aizgādības tiesības. Zēns ir palicis bez vecāku aizgādības, tādēļ ievietots Centrā "Valdardze".

Secināms, ka laikā, kamēr [persona B] bija tēva aizgādībā, nenotika pozitīva saskarsmes veidošana ar māti. Turklāt, no Bāriņtiesas un Sociālā dienesta sniegtās informācijas nav konstatējams, ka tēvs un audžuģimene nodrošināja iespēju šķirtajiem vienas ģimenes bērniem savstarpēji sazināties un satikties. No pieejamās informācijas nav konstatējams, ka Bāriņtiesa vai Sociālais dienests [personai A] bija paskaidrojis, ka, ja nav iespējams ar bērna tēvu vienoties par saskarsmes tiesības īstenošanas kārtību ar [personu B], viņai ir jāvērsas tiesā ar prasības pieteikumu.

[2.2.] Sociālais dienests sniedzis informāciju, ka [persona A] bieži sazinājusies ar [personu B] Centrā "Valdardze". Viņa nopirkusi [personai B] telefonu, lai varētu biežāk sazināties ar dēlu. Bijusi informēta, kas notiek ar [personu B]. Kopā ar [personu B] un Bāriņtiesu apmeklējusi psihiatra konsultāciju Rīgā 2020. gada 26. jūnijā. [Persona A] labi pārzinājusi bērnam nozīmētās un pieteiktās speciālistu konsultācijas. Ar Bāriņtiesas atļauju, kas tika izsniegta [personas A] mātei [personai H], [personai B] bijusi iespēja 2020. gada 13. jūlijā kopā ar māti aizbraukt ciemos pie brāļiem [personas C] un [personas D]. Tikšanās organizēta Atbalsta centrā "Terēze", audžuģimenei iepriekš saskaņojot datumu un laiku ar [personu A].

Bāriņtiesa atbildē⁷ uz [personas A] iesniegumu par iespēju realizēt saskarsmi ar [personu B], viņam esot Centrā "Valdardze", informējusi par bērna tiesībām uzturēt personiskas attiecības un tiešus kontaktus ar vecākiem un vecāka pienākumu un tiesībām uzturēt personiskas attiecības un tiešus kontaktus ar bērniem. Vēstulē norādīts, ka saskarsme īstenojama dažādi: sazinoties pa telefonu, rakstiski vai izmantojot internetu, tiekoties klātienē. Informāciju par bērna veselību, sekmēm un interesēm iegūstama no ģimenes ārsta un izglītības iestādes. Saskaņojama ar [personu B] īstenojama saskaņā ar Centra "Valdardze" noteikumiem un bērna viedokli, ņemot vērā bērna tiesības un labākās intereses.

Secināms, ka laikā, kad [persona B] uzturējās Centrā "Valdardze", vienas ģimenes bērni tikās vienu reizi – 5 mēnešus pēc bērnu šķiršanas un tikšanās notika pēc mātes iniciatīvas.

[2.3] Ar Bāriņtiesas 2020. gada 10. augusta lēmumu Nr. 1.6/76 [persona B] tika ievietots ilgstošas sociālās aprūpes un sociālas rehabilitācijas iestādē - Tukuma novada pašvaldības Bērnu un jauniešu centrā "Sapņi" (turpmāk tekstā – Centrs "Sapņi").

Bāriņtiesa, piemeklējot [personai B] atbilstošāko ārpusģimenes aprūpi, uzrunājusi [personu E un F] audžuģimeni, bet saņemts atteikums. Arī iespējamie aizbildņi atteikušies uzņemt rūpes par [personu B]. Centrā "Valdardze" ar bērnu iepazinusies viena audžuģimene, kura tomēr atteikusi uzņemt [personu B] savā ģimenē. Centrs "Sapņi" izvēlēts tādēļ, lai bērniem būtu iespēja savstarpēji uzturēt tiešus kontaktus.

⁷ Limbažu novada bāriņtiesas 2020. gada 8. jūnija vēstule Nr. 1.15/770.

Bāriņtiesa norādījusi⁸, ka [personai A] netika ierobežota saskarsme ar bērniem. Bāriņtiesa ar lēmumu vai kā citādi nenoteica [personu E un F] audžuģimenei, Centram “Sapņi” un Atbalsta centram “Terēze” kārtību, kādā būtu nodrošināma bērnu saskarsme ar māti un bērniem savstarpēji. [Personai A] tikuši iedoti tālruņa numuri saziņai ar bērnu aprūpes nodrošinātājiem. [Personai A] nebija liegts noskaidrot no audžuvecākiem un Centra “Sapņi” speciālistiem bērnu izglītības iestāžu un ģimenes ārstu kontaktus. Bāriņtiesa atzinusi, ka Covid – 19 pandēmijas izplatības ierobežošanai noteiktie pasākumi ietekmēja vecāka pilnvērtīgas saskarsmes nodrošināšanu ar bērniem, ko Bāriņtiesa, skatot lietu par aizgādības tiesībām [personai A], ņēmusi vērā.

Sociālais dienests sniedzis informāciju⁹, ka pēc [personas A] stāstītā, viņa regulāri pa telefonu sazinājusies ar Centra “Sapņi” direktori, lai noskaidrotu, kā klājas [personai B]. Minēto apliecinājusi arī Centra “Sapņi” direktore. [Persona A] stāstījusi, ka viņai ir ļoti laba sadarbība ar audžumammu. Regulāri sazinoties pa telefonu un visu pārrunājot par bērniem, ar bērniem sarunājoties videozvanā. Divas reizes bērnus ir apmeklējusi klātienē. Tikšanās bijusi noorganizēta Atbalsta Centrā “Terēze”. [Persona A] esot vienojusies ar audžumammu, ka zvanīs viņai vienu reizi nedēļā un tad arī kontaktēsies ar bērniem. [Persona E] 2020. gada 24. novembrī sarunā ar Sociālo dienestu iepriekš minēto apliecinājusi. Audžumamma stāstījusi, ka [personai A] piedāvāts, ka viņa varētu palikt pa nakti Atbalsta centrā “Terēze” un pabūt ar bērniem, bet viņa atteikusies. Audžumāte ir apsolījusi veicināt brāļu komunikāciju ar [personu B], sazinoties brāļiem pa telefonu. Sadarbības laikā [persona A] bieži atrunājusies, ka pie bērniem nevar doties, jo ir Covid - 19, bet viņa regulāri sazinoties ar bērniem.

2020. gada 2. decembrī Bāriņtiesa pieņēmusi lēmumu Nr.1.6/108 neatjaunot [personai A] bērnu aizgādības tiesības un sniegt prasības pieteikumu tiesā par aizgādības tiesību atņemšanu. No [personas A] sniegtās informācijas ir secināms, ka viņa neizmantoja savas tiesības pārsūdzēt minēto lēmumu Administratīvajā rajona tiesā.

Pēc Bāriņtiesas lēmuma Sociālā dienesta speciālisti turpinājuši [personai A] sniegt izglītojošu un atbalstošu palīdzību, kas veicinātu īstenot saskarsmi ar bērniem. Mātei izskaidroti viņas pienākumi un tiesības attiecībā uz saskarsmi ar bērniem. 2021. gada 16. martā [persona A] vērsusies ar iesniegumu pašvaldībā ar lūgumu segt ceļa izdevumus, lai apciemotu bērnus. Sociālais dienests piešķīris [personai A] atbalstu ceļa izdevumu segšanai 50,00 eiro apmērā, lai bērnus apciemotu 2021.gada 13.aprīlī.

Atbalsta centrs “Terēze” sniedzis informāciju¹⁰, ka pēc [personu E un F] audžuģimenes teiktā bērnu mamma [persona A] regulāri zvanījusi un interesējusies par bērniem. Par saskarsmes nodrošināšanu ar brāli audžuģimene neesot bijusi informēta. Sarunā ar [personu E] noskaidrots, ka Bāriņtiesa 2020. gada jūnija sākumā ir zvanījusi audžuģimenei un vaicājusi par iespēju uzņemt audžuģimenē [personas D] un [personas C] brāli [personu B], kurš tolaik atradās Centrā “Valdardze”. Tāpat Atbalsta centram 2020. gada 2. jūnijā atsūtīta informācija par audžuģimenes nepieciešamību zēnam un saskarsmes nodrošināšanu ar brāļiem. Aprakstā par [personu B] bijušas norādītas uzvedības problēmas, t.sk. agresija, neizdevās atrast audžuģimeni, kura tobrīd varētu zēnu uzņemt.

Atbalsta centra telpās [personai C] un [personai D] notikušas divas tikšanās ar māti [personu A]. Tikšanās klātienē visai ģimenei notikusi 2021. gada 13. aprīlī. Uz

⁸ Limbažu novada bāriņtiesas 2021. gada 9. aprīļa vēstule Nr. 1.14/Ljur_57/376.

⁹ Limbažu novada Sociālā dienesta 2021. gada 12. aprīļa vēstule Nr. 1.18.3/317.

¹⁰ Ģimenes atbalsta centra “Terēze” 2021. gada 22. aprīļa vēstule Nr. Nr.SAIF/AC4-46/21.

tikšanos bijusi [persona A] ar savu māti. Centra „Sapņi” darbiniece atvedusi [personu B]. Ciemošanās ilgusi trīs stundas.

Puses vienojušās, ka turpmāk tikšanās tiks organizētas reizi mēnesī visai ģimenei kopā Atbalsta centra telpās, savukārt brāļi savā starpā tiksies divas reizes mēnesī Centra “Sapņi” rotaļu laukumā vai telpās. Pēc iepriekš minētās vienošanās bērnu tikšanās notikusi tikai vienu reizi - 2021. gada 1. maijā pēc Atbalsta centra “Terēze” iniciatīvas, audžumamma [persona E] kopā ar [personu C] un [personu D], kā arī sociālo darbinieci tikās ar brāli [personu B] Centrā „Sapņi”. Tātad vienošanās par bērnu savstarpējās saskarsmes nodrošināšanu nav pildīta.

Secināms, ka astoņu mēnešu laikā, kad [persona B] uzturējās Centrā “Sapņi”, līdz 2021. gada 13. aprīlim, netika nodrošināta bērnu sazināšanās un tikšanās. Bērni nebija savstarpēji tikušies kopš 2020. gada 13. jūlija – 9 mēnešus. Lai gan Bāriņtiesa atzinusi, ka Covid – 19 pandēmijas izplatības ierobežošanai noteiktie pasākumi ietekmēja vecāka pilnvērtīgas saskarsmes nodrošināšanu ar bērniem, jāatzīmē, ka normatīvajos aktos bija noteikts, ka ir pieļaujama nepilngadīgu bērnu un vecāku tikšanās, ja bērni un vecāki nav vienas mājsaimniecības locekļi, izņemot gadījumu, ja bērnam, kādam no vecākiem vai vecāku mājsaimniecības locekļiem jāievēro izolācijas, mājas karantīnas vai pašizolācijas prasības.¹¹ Minētais izņēmums no valstī noteiktajiem ierobežojumiem deva iespēju vecākiem un nepilngadīgiem bērniem tikties arī privātās telpās, lai nodrošinātu pilnvērtīgu kontaktu un attiecību uzturēšanu, it īpaši, ņemot vērā to, ka ārkārtējās situācijas ierobežojumu un epidemioloģisko ierobežojumu atcelšana vai būtiska atvieglošana nav prognozējama. Šāds grozījums bija īpaši svarīgs, lai ārkārtējā situācija un epidemioloģiskie ierobežojumi neierobežotu un nemazinātu vecāka ietekmi bērna dzīvē.¹² Lai gan Bāriņtiesa [personas B] ievietošanu institucionālajā aprūpē (Centrā “Sapņi”) bija pamatojusi ar iespēju nodrošināt vienas ģimenes šķirtu bērnu saskarsmes nodrošināšanu, secināms, ka audžuģimene nebija informēta par nepieciešamību nodrošināt [personas C] un [personas D] saskarsmi ar [personu B]. Par to nebija informēts arī Centrs “Sapņi” un Atbalsta centrs “Terēze”. Arī Bāriņtiesa, uzraugot ārpusģimenes aprūpē esošu bērnu tiesību un interešu nodrošināšanu, nebija saskatījusi bērnu tiesību uz saskarsmi pārkāpumu.

[2.4] Ar Bāriņtiesas 2021. gada 11. jūnija lēmumu Nr. 1.6/51 [persona B] ievietots [personas I] un [personas J] audžuģimenē Carnikavas novadā. Audžuģimene noslēgusi vienošanos par sadarbību ar SOS Atbalsta centru.

[2.4.1] Bāriņtiesa par lēmumu ievietot [personu B] audžuģimenē [personu A] informēja 2021.gada 15. jūnija vēstulē Nr.1.15/606, kurā norādīts audžuģimenes kontaktālrūnis saziņai par [personu B].¹³

Bāriņtiesa, sniedzot audžuģimenei informāciju par [personu B], ir norādījusi, ka audžuģimenei jānodrošina zēna saskarsme ar brāļiem, kuri ievietoti audžuģimenē Kandavas novadā. Zēna mātei un citiem radniekiem nav ierobežota saskarsme ar [personu B]. Zēnam ir svarīga saskarsme ar māti, viņas atzinība.¹⁴

Bāriņtiesa informējusi¹⁵, ka [personai A] nav ar Bāriņtiesas lēmumu noteikta vai ierobežota saskarsme ar bērniem. Bāriņtiesā no 2021. gada 9. aprīļa ir saņemti divi

¹¹ Ministru kabineta 2020. gada 6. novembra rīkojums Nr. 655 “Par ārkārtējās situācijas izsludināšanu” 5.4. apakšpunkts.

¹² Ministru kabineta rīkojuma projekta “Grozījumi Ministru kabineta 2020. gada 6. novembra rīkojumā Nr.655 “Par ārkārtējās situācijas izsludināšanu”” sākotnējās ietekmes novērtējuma ziņojums (anotācija).

¹³ Limbažu novada bāriņtiesas 2021. gada 15. novembra vēstule Nr.1.14/L_{jur}–182/1146.

¹⁴ Limbažu novada bāriņtiesas 2021. gada 8. aprīļa vēstule Nr. Nr.1.14/366.

¹⁵ Limbažu novada bāriņtiesas 2021. gada 15. novembra vēstule Nr.1.14/L_{jur}–182/1146.

(15.06.2021., 19.07.2021.) [personas A] iesniegumi ar lūgumu atļaut [personai B], [personai C] un [personai D] ciemoties mātes ģimenē.

Ar Bāriņtiesas 2021. gada 19. jūnija lēmumu Nr.1.6/54 ir atzīts, ka [personas C] un [personas D] interesēs ir pieļaujama viņu ciemošanās mātes [personas A] ģimenē no 2021. gada 21. jūnija līdz 28. jūnijam. Sākotnēji [persona A] vērsusies ar iesniegumu Bāriņtiesā atļaut arī [personai B] ciemoties pie viņas, bet šo lūgumu pati ir atsaukusi, jo ņēmusi vērā [personas B] audžuģimenes teikto, ka bērns tikko ir ievietots audžuģimenē, ir iepazīšanās posms, tādēļ [personas B] ciemošanās būtu atceļama.

Ar Bāriņtiesas 2021. gada 26. jūlija lēmumu Nr.1.6/63 ir atzīts, ka [personas C] un [personas D] interesēs ir pieļaujama viņu ciemošanās mātes ģimenē no 2021. gada 27. jūlija līdz 1. augustam. Ar minēto lēmumu atzīts, ka [personas B] interesēs ir pieļaujama viņa ciemošanās mātes ģimenē no 2021. gada 30. jūlija līdz 1. augustam. [Persona A] iesniegumā Bāriņtiesai norādījusi, ka ciemošanās laiki ir saskaņoti ar bērnu audžuģimenēm.

2021. gada 9. septembrī Bāriņtiesā saņemts [personas A] iesniegums ar lūgumu atļaut kopā ar [personu B] apciemot [personu C] un [personu D] 2021. gada 11. septembrī Tukumā.

Ar Bāriņtiesas 2021. gada 10. septembra lēmumu Nr.1.6/75 ir atzīts, ka [personas C], [personas D] un [personas B] interesēs ir pieļaujama viņu ciemošanās ar māti Tukumā 2021. gada 11. septembrī.

Dodoties ciemoties pie mātes, jaunāko bērnu nodošana mātei notikusi ar Atbalsta centra "Terēze" atbalstu, kuram Bāriņtiesa lūgusi piedalīties un novērot bērnu nodošanu mātei, ievērojot bērnu tiesības un intereses.

Bāriņtiesas pieņemtajos lēmumos attiecībā uz bērnu ciemošanos [personas A] ģimenē ir norādīts, ka bērnu māte uztur regulāru saziņu ar bērniem un audžuģimenēm.

Bāriņtiesa uzskata, ka visas iesaistītās institūcijas un ārpusģimenes aprūpes pakalpojuma sniedzēji ir atbalstījuši un veicinājuši [personas A] iespējas veidot un īstenot kvalitatīvu saskarsmi ar bērniem.

[2.4.2] Atbalsts centrs „Terēze” sniedzis informāciju¹⁶, ka no 2021. gada 22. aprīļa līdz 2021. gada 15. novembrim (7 mēneši) organizētas četras tikšanās. 2021. gada 1. maijā pēc Atbalsta centra "Terēze" iniciatīvas audžumamma [persona E] kopā ar [personu C] un [personu D], kā arī sociālo darbinieci tikās ar brāli [personu B] Centrā „Sapņi”. 2021. gada 21. jūnijā un 27. jūlijā notikusi bērnu [personas C] un [personas D] tikšanās ar mammu, lai dotos līdz pie mammas ciemoties viņas dzīvesvietā. [Persona C] un [persona D] bijuši emocionāli sagatavoti un labprātīgi devušies līdz mammai.

2021. gada 11. septembrī tikšanās Atbalsta centra "Terēze" telpās notikusi saskaņā ar Bāriņtiesas lēmumu. Audžuģimenes plānojusi, ka ciemošanās ilgs vairākas stundas. [persona A] ar vecākajiem bērniem, jo [persona D] kategoriski atteicies (baidījies), devās uz veikalu, pēc apmēram 40 minūtēm zvanījusi, ka steidzīgi jādodas prom, un kopā ar [personu B] aizbraukusi.

Atbalsta centrs "Terēze" nav saņēmis informāciju no Bāriņtiesas par [personas B] ievietošanu audžuģimenē un turpmāko saskarsmes nodrošināšanu. Saskarsme [personai A] ar bērniem tikusi organizēta, balstoties uz Bāriņtiesas pieņemtajiem lēmumiem. Tā kā Atbalsta centrs "Terēze" nav bijis informēts, kad un kurā audžuģimenē ticis ievietots [persona B] un ar kuru atbalsta centru audžuģimenei ir vienošanās par sadarbību, saskarsme organizēta sadarbībā ar [personu E un F] audžuģimeni un Bāriņtiesu.

¹⁶ Ģimenes atbalsta centra "Terēze" 2021. gada 15. novembra vēstule Nr.SAIF/AC4- 118 /21.

Atbalsta centrs “Terēze” norādījis, ka, balstoties uz centra speciālistu novērojumiem sadarbībā ar [personu E un F] audžuģimeni, kā arī audžuģimenes sniegto informāciju par saskarsmi un komunikāciju ar [personu A], secināms, ka audžuģimene izprot bioloģisko vecāku, kā arī brāļu un māsu nozīmi bērnu dzīvē. [Persona C] un [persona D] tiek sagatavoti tikties ar mammu, lai gan pēc pēdējās ciemošanās reizes abi bērni atteikušies turpmāk braukt pie mātes [personas A]. Komunikācija ar mammu notiekot WhatsApp, lai gan [persona D] atsakās runāt ar mammu, bet [persona C] to darot nelabprāt. Bērnu audžuģimenes esot sazinājušās savā starpā, brāļi labprāt komunicējot WhatsApp un [persona B] ir izteicis vēlēšanos tikties ar brāļiem bez mammas klātbūtnes. Bijis plānots, ka [persona B] brauks ciemos pie [personas C] un [personas D], bet epidemioloģiskās situācijas dēļ viesošanās tikusi atlikta uz novembra beigām.

[2.4.3] SOS Atbalsta centrs informējis¹⁷, ka pirms [personas B] ievietošanas [personu J un I] audžuģimenē SOS Atbalsta centrs saņēmis Bāriņtiesas informāciju, ka [personai B] nepieciešama audžuģimene. Vēstulē bijis minēts, ka audžuģimenei būs jānodrošina saskarsme ar brāļiem un māti, bet nav norādīta konkrēta informācija par saskarsmes nodrošināšanas kārtību un biežumu.

Audžuģimene SOS Atbalsta centram ir sniegusi informāciju, ka [personas B] māte, kopš zēna ievietošanas audžuģimenē, ar dēlu klātienē ir tikusies divas reizes. Vienā no reizēm [persona B] nedēļas nogalī pavadīja mātes dzīvesvietā, savukārt otrajā reizē zēns kopā ar māti braucis apciemot brāļus [personu C] un [personu D]. Tāpat audžuģimene ar [personu A] bija vienojušies, ka viņa atbrauks ciemos uz audžuģimenes dzīvesvietu, taču [persona A] dažas dienas pirms norunātās tikšanās informējusi [personu B], ka nevarēs atbraukt. Audžuģimene ar [personu A] bija vienojusies, ka viņa pie dēla atbrauks ciemos 19. novembrī. Vienlaikus audžuģimene ir sniegusi informāciju, ka ar Bāriņtiesu ir vienošanās, ka pirms katras tikšanās reizes audžuģimene informē Bāriņtiesu, ka tikšanās ir ieplānota. Audžuģimene tikšanās nav nodrošinājusi tajās reizēs, kad māte par vēlmi satīties ar dēlu konkrētā datumā nav savlaicīgi informējusi, jo nav bijusi iespēja atcelt saplānotās aktivitātes.

[Persona B] ar māti un brāļiem ir ticis tikai ārpus SOS Atbalsta centra telpām. Pēc audžuģimenes sniegtās informācijas [persona B] ar brāļiem regulāri sazinās, izmantojot WhatsApp aplikāciju. Tāpat [personas B] mātei ir zināms gan [personas B] telefona numurs, gan audžuģimenes kontaktinformācija, līdz ar to jebkurā laikā ir iespēja sazināties telefoniski. Audžuģimene ir novērojusi, ka [persona B] ar māti sazinās pēc savas iniciatīvas, kā arī reizēm māte pati zvina [personai B]. Ņemot vērā valstī noteiktos ierobežojumus attiecībā uz Covid-19 izplatību, audžuģimene [personai B] nav nodrošinājusi tikšanās ar brāļiem klātienē, paskaidrojot, ka mājsēdes dēļ ir grūtības saplānot laiku tā, lai pēc tikšanās laicīgi paspētu atgriezties dzīvesvietā.

SOS Atbalsta centrs norādījis, ka tikšanās centra telpās nav notikušas, jo nav bijusi tāda nepieciešamība. [Persona B], kopš dzīvo audžuģimenē (no 11.06.2021.), ar brāļiem ir ticis vienu reizi. [Persona] ar brāļiem sazinās pa telefonu. SOS Atbalsta centrs no Bāriņtiesas nav saņēmis ieteikumus (norādījumus) saskarsmes īstenošanai.

[2.4.4] Sociālais dienests informējis¹⁸, ka pie [personas A] bērni ciemojušies divas reizes - no 2021. gada 21. jūnija – 2021. gada 28. jūnijam ([persona C] un [persona D]) un no 2021. gada 27. jūlija – 2021. gada 1. augustam ([persona C], [persona D] un

¹⁷Latvijas SOS Bērnu ciematu asociācijas Rīgas ārpusģimenes aprūpes atbalsta centra “AIRI vecākiem” 2021. gada 15.novembra vēstule Nr.5.1-7/D/21/54.

¹⁸ Limbažu novada Sociālā dienesta 2021. gada 15. novembra vēstule Nr. 1.18.3/960.

[persona B]). Apsekošanas reizēs, kad pie mātes ciemojās bērni, viss nepieciešamais bērnu vajadzībām bijis nodrošināts. Katra ciemošanās reize bijusi izplānota, lai būtu dažādas aktivitātes ar bērniem. [persona A] noorganizējusi tikšanos visiem trim brāļiem kopā 2021. gada 11. septembrī Tukumā. Sarunu laikā pie sociālā darbinieka ar ģimenēm un bērniem [persona A] pastāstījusi, ka regulāri uztur kontaktus telefoniski ar abām audžuģimenēm un bērniem.

Sociālais dienests 2021.gada 12.oktobra telefonsarunā ar audžuģimeni [personu E] noskaidrojis, ka bērnu saskarsme ar māti nav veiksmīga. 11.septembra tikšanās reizē [persona D], ieraugot māti, sāka raudāt. Viņš negribēja pie viņas iet. [Persona D] pat neatlāva mātei pieskarties. Ar bērniem viņa bija kopā – minūtes četrdesmit.

2021 .gada 12. oktobrī sarunā pa telefonu ar audžuģimeni [personu I] Sociālais dienests ir noskaidrojusi, ka māte nav bijusi ciemos nevienu reizi, notikušas tikai telefonsarunas. [Persona B] cenšas saskatīt savā ģimenē kopā ar mammu arī labo, ka būs viņa draugi un būs kopā ar brāļiem.

Secināms, ka pēc [personas B] ieviešanas audžuģimenē nav notikusi sadarbība starp Bāriņtiesu, Sociālo dienestu, Atbalsta centru “Terēze” un SOS Atbalsta centru. Nav notikusi starpinstitūciju sanāksme, lai vienotos, kā organizēt [personas A] saskarsmi ar bērniem un dažādās audžuģimenēs ievietoto bērnu savstarpējas saskarsmi. SOS Atbalsta centra darbā nav konstatējama iesaistīšanās saskarsmes organizēšanā. Bērnu savstarpējā saziņa un tikšanās notikusi tikai tad, ja to organizējusi [persona A] un bērni ciemojušies viņas ģimenē. Audžuģimenes un atbalsta centri nav organizējuši bērnu savstarpējo attiecību uzturēšanu. Lai gan [persona A] regulāri sazinās ar bērniem un audžuģimenēm, tikšanās ar bērniem klātienē nav notikusi pietiekami. Tas veicinājis bērnu atsvešināšanos, ko bērni ar savu attieksmi pauduši, tiekoties ar māti 2021. gada 11. septembrī. No [personas B] ieviešanas audžuģimenē (5 mēnešu laikā) viņš ar brāļiem ir ticis vienu reizi, ciemojoties pie mātes. Turklāt tikšanās ir bijusi salīdzinoši īsu laiku.

3. Par saskarsmes tiesības īstenošanas organizēšanu

[3.1] Bāriņtiesa, pārtraucot [personai A] aizgādības tiesības, nav noteikusi ierobežojumus saskarsmē ar bērniem.

Audžuģimenē ievietota bērna personiskās un mantiskās intereses un tiesības pārstāv bāriņtiesa.¹⁹ Bāriņtiesa seko, lai audžuģimene veicinātu bērna un vecāka saskarsmi.²⁰

Bērna ārpusģimenes aprūpes laikā pašvaldība sniedz izglītojošu, sociālu un citu palīdzību bērna vecākiem, lai sekmētu bērna atgriešanos ģimenē. Audžuģimene informē vecākus par bērna attīstību un veicina ģimenes saišu atjaunošanos.²¹

Ārpusģimenes aprūpes atbalsta centrs²² organizē audžuģimenē vai specializētājā audžuģimenē ievietotā bērna saskarsmi ar vecākiem, brāļiem (pusbrāļiem), māsām (pusmāsām), radniekiem vai bērnam tuvām personām.²³

¹⁹ Bāriņtiesu likuma 17. panta 10. punkts.

²⁰ Bāriņtiesu likuma 39. panta otrā daļa.

²¹ Bērnu tiesību aizsardzības likuma 44. panta pirmā un otrā daļa.

²² Bērnu tiesību aizsardzības likuma 36.¹ panta otrā daļa: “Atbalstu ārpusģimenes aprūpes pakalpojumu sniegšanā nodrošina ārpusģimenes aprūpes atbalsta centrs”.

²³ Ministru kabineta 2018. gada 26. jūnija noteikumu Nr. 355 “Ārpusģimenes aprūpes atbalsta centra noteikumi” 12.16. apakšpunkts.

[Persona A] iesniegumā, lūdzot atbalstu ceļa izdevumiem nokļūšanai uz tikšanos ar bērniem, ir norādījusi uz lielo attālumu no viņas dzīvesvietas Limbažos līdz bērnu audžuģimenes dzīvesvietai Kandavā. Lai nokļūtu pie bērniem, viņai puse dienas jāpavada braucot ar sabiedrisko transportu, saskaņojot reisu. Viņai nav sava transporta, bet cenšas rast risinājumu, lai varētu ar bērniem tikties.

No [personas A] dzīvesvietas Limbažos attālums līdz Kandavai ir 181 km, līdz Irlavas pagastam (Centrs "Sapņi") – 170 km, līdz Tukumam - 152 km, līdz Kalngalei – 71 km, līdz Rīgai – 87 km.²⁴ Lai gan [persona A] strādā algotu darbu, viņas ienākumi ir salīdzinoši zemi. Lielais attālums no mātes un bērnu dzīvesvietām audžuģimenēs vien ir pamats tam, lai gan mātes un bērnu, gan bērnu savstarpējo attiecību uzturēšanai tiktu sniegts atbalsts, tikšanās tiktu organizētas pārdomāti, ņemot vērā bērnu intereses.

Secināms, ka [persona A] sadarbojas ar Sociālo dienestu, lai novērstu šķēršļus, kuru dēļ tika pārtrauktas bērnu aizgādības tiesības. Bāriņtiesa ir informējusi gan bērnu audžuģimenes, gan atbalsta centrus par nepieciešamību uzturēt attiecības ar bērnu mammu un bērniem savstarpēji, bet nav uzraudzījusi bērnu saskarsmes tiesību nodrošināšanu. Savu iespēju robežās [persona A] ir centusies tikties ar bērniem, bet tas nav bijis iespējams pietiekami bieži. Bērnu un mātes tikšanās pat mazāk kā reizi mēnesī neatbilst bērnu interesēm. Bērnu savstarpējās tikšanās ir notikušas pēc mātes iniciatīvas, atbilstoši Bāriņtiesas lēmumiem, atsevišķos gadījumos pēc Atbalsta centra "Terēze" un [personu E un F] audžuģimenes iniciatīvas. No iestāžu un atbalsta centru sniegtās informācijas ir secināms, ka sadarbība un komunikācija, lai nodrošinātu bērnu tiesības uz saskarsmi, ir bijusi nepietiekama. Nav konstatējams, ka SOS Atbalsta centrs jebkādā veidā būtu veicis darbības, kuras būtu uzskatāmas par saskarsmes organizēšanu.

[3.2] VBTAI ir izstrādājusi metodisko materiālu bāriņtiesām par sadarbību ar Ārpusģimenes aprūpes atbalsta centriem (turpmāk tekstā – Atbalsta centrs) audžuģimeņu un specializēto audžuģimeņu jomā,²⁵ tajā iekļaujot ieteikumus par sadarbību, nodrošinot bērna saskarsmes tiesības.

Audžuģimenē bērna un viņa vecāku, brāļu un māsu, kā arī citu ģimenes locekļu un tuvu cilvēku attiecības un kontakti uzturami ciešā sadarbībā starp bāriņtiesu, audžuģimeni un Atbalsta centru. Audžuģimenei bērna saskarsmes tiesības ar vecākiem jāaskaņo ar bāriņtiesu, kas lēmusi par bērna ievietošanu audžuģimenē. Bāriņtiesas kompetencē būtu palīdzēt vienoties un noteikt saskarsmes īstenošanas kārtību, ievērojot katra bērna vajadzības un intereses, it īpaši bērna ārpusģimenes aprūpes nodrošināšanas sākumposmā. Visbiežāk vienošanās par saskarsmes īstenošanas kārtības noteikšanu panākama tikšanās (saruna) laikā, kurā piedalās bērna ģimene, Atbalsta centra speciālisti, audžuģimene, lai iesaistītajiem būtu vienota informācija un izpratne par saskarsmes kārtības nodrošināšanu. Organizējot bērna saskarsmi ar tuviniekiem, audžuģimenei un Atbalsta centram jāņem vērā bāriņtiesas sniegtā informācija par saskarsmes kārtību, iespējamajiem ierobežojumiem u.c. informācija. Ievērojot, ka audžuģimenei nav obligāts pienākums nodrošināt bērna ar viņa ģimenes tikšanos savā dzīvesvietā, plānojot saskarsmes īstenošanu, jau sākotnēji vienojoties par saskarsmes kārtības īstenošanu var paredzēt, ka tā nodrošināma Atbalsta centra (vismaz sākotnēji)

²⁴ Pēc Google Maps maršruta noteicēja.

²⁵ https://www.bti.gov.lv/sites/bti/files/media_file/rokagrbt_2_27122020.pdf.

telpās, kā arī vienoties par speciālista atbalstu, veicinot dialogu starp audžuģimeni un bērna tuviniekiem.²⁶

VBTAI metodiskajos ieteikumos ir norādījusi uz sociālā dienesta iesaisti sadarbībai ar Bāriņtiesu un Centru bērnu un vecāku saskarsmes nodrošināšanai. Ņemot vērā, ka sociālā dienesta uzdevums ir atbalsta sniegšana ģimenei, lai bērni varētu atgriezties ģimenē, un sociālais dienests veic sociālo darbu ar bērna vecākiem, sadarbībā būtu jāiesaista arī sociālais dienests.

Secināms, ka audžuģimenēs ievietoto bērnu un [personas A] saskarsmes un šķirti dzīvojošu bērnu saskarsmes organizēšana nav notikusi, sadarbojoties Bāriņtiesai, Atbalsta centram “Terēze”, SOS Atbalsta centriem un Sociālajam dienestam atbilstoši katras iestādes kompetencei un atbilstoši VBTAI metodiskajiem ieteikumiem. Bāriņtiesa nav iesaistījusi, lai atbilstoši bērnu labākajām interesēm bērni ar māti un bērni savstarpēji tiktos iespējami biežāk, vismaz 2-3 reizes mēnesī, tā nodrošinot bērnu vajadzības. Secināms, ka pēc bērnu ievietošanas audžuģimenēs [persona A] nebija informēta par kārtību, kādā jāaskaņo tikšanās ar bērniem un ka to organizē Atbalsta centrs. Tādēļ tikšanos ar bērniem kavēja nesaskaņota to organizēšana, sabalansējot bērnu (mācību laiks skolā) un audžuģimenes (algots darbs), [personas A] (transporta problēmas, pielāgošanās sabiedriskajam transportam, algots darbs, ienākumi) un Atbalsta centru (telpu, speciālista noslodze) iespējas.

Pārbaudes lietu pabeidzu, konstatējot:

1) labas pārvaldības principa pārkāpumu Limbažu novada bāriņtiesas, Limbažu novada Sociālā dienesta, Ģimeņu atbalsta centra “Terēze” un Rīgas SOS Ģimeņu atbalsta centra sadarbībā audžuģimenēs ievietoto bērnu un mātes un šķirti dzīvojošu vienas ģimenes bērnu saskarsmes tiesību nodrošināšanā;

2) šķirti dzīvojošu vienas ģimenes bērnu tiesību uz saskarsmi pārkāpumu;

3) nepietiekamu audžuģimeņu uzraudzību bērnu tiesību uz savstarpējo saskarsmi un saskarsmi ar vecāku nodrošināšanā Limbažu novada bāriņtiesas darbā;

4) trūkumus tiesību normu par audžuģimenē ievietota bērna saskarsmes tiesību īstenošanu piemērošanā praksē.

Saskaņā ar Bērnu tiesību aizsardzības likuma 65.² panta 3. punktā noteikto, ka Tiesībsarga birojs iesniedz priekšlikumus, kas veicina bērna tiesību ievērošanu, aicinu:

Limbažu novada bāriņtiesu:

- sadarbojoties ar Ārpusģimenes aprūpes atbalsta centriem un Sociālo dienestu, nodrošināt audžuģimenē ievietoto bērnu tiesības uz saskarsmi ar vecāku un savstarpējo saskarsmi, ja vienas ģimenes bērni ir šķirti, nodrošinot ārpusģimenes aprūpi;

- informēt vecākus, kuriem pārtrauktas aizgādības tiesības, par nepieciešamību sadarboties ar Ārpusģimenes aprūpes atbalsta centru saskarsmes ar bērnu īstenošanai;

- nodrošināt audžuģimeņu uzraudzību bērnu saskarsmes tiesību nodrošināšanā.

Limbažu novada Sociālo dienestu:

- nodrošinot vecākiem, kuriem pārtrauktas aizgādības tiesības, vajadzīgo atbalstu, lai bērni varētu atgriezties ģimenē, izvērtēt vecāku iespējas īstenot saskarsmes tiesības ar

²⁶ Valsts bērnu tiesību aizsardzības inspekcijas izstrādātais metodiskais materiāls bāriņtiesām par sadarbību ar Ārpusģimenes aprūpes atbalsta centriem audžuģimeņu un specializēto audžuģimeņu jomā; https://www.bti.gov.lv/sites/bti/files/media_file/rokagrbrt_2_27122020.pdf.

bērnu, nepieļaujot, ka liela attāluma, zemu ienākumu vai citu novēršamu apstākļu dēļ vecāki saskarsmi nevar realizēt;

- izskaidrot vecākiem viņu pienākumus un tiesības sadarbībā ar bērna ārpusģimenes aprūpes nodrošinātāju, piemēram, pienākumu interesēties par bērna izglītības ieguvu izglītības iestādē, par bērna veselību pie bērna ģimenes ārsta u.c.

- nodrošināt vecākiem, kuriem pārtrauktas aizgādības tiesības, tādu atbalstu, kas veicinātu viņu prasmes saskarsmē un attiecību veicināšanā ar bērnu;

- sadarboties ar Bāriņtiesu un Ārpusģimenes aprūpes atbalsta centriem bērnu labāko interešu nodrošināšanai ārpusģimenes aprūpes laikā;

- sadarbībā ar Atbalsta Centru "Terēze" nodrošināt atbalstu (speciālista piesaisti) [personai A] attiecību ar [personu C] un [personu D] uzlabošanai (atjaunošanai).

Lūdzu līdz 2021. gada 20. decembrim informēt par atbalsta sniegšanu mātes un bērnu attiecību uzlabošanai.

Ģimeņu atbalsta centru "Terēze":

- pilnveidot praksē sadarbību ar bāriņtiesām, audžuģimenēm, bērnu vecākiem un sociālajiem dienestiem, organizējot audžuģimenē vai specializētajā audžuģimenē ievietotā bērna saskarsmi ar vecākiem, brāļiem (pusbrāļiem), māsām (pusmāsām), radniekiem vai bērnam tuvām personām. Nepieļaut, ka netiek īstenota audžuģimenē ievietota bērna saskarsmes tiesība vai tā tiek nodrošināta nepietiekami;

- sadarbībā ar Limbažu novada Sociālo dienestu nodrošināt atbalstu (speciālista piesaisti) [personai C] un [personai D] attiecību uzlabošanai (atjaunošanai) ar māti [personu A].

Lūdzu līdz 2021. gada 20. decembrim informēt par atbalsta sniegšanu mātes un bērnu attiecību uzlabošanai.

Rīgas SOS Ģimeņu atbalsta centru:

- izpildīt Ministru kabineta 2018. gada 26. jūnija noteikumu Nr. 355 "Ārpusģimenes aprūpes atbalsta centra noteikumi" 12.16. apakšpunktā noteikto pienākumu organizēt audžuģimenē vai specializētajā audžuģimenē ievietotā bērna saskarsmi ar vecākiem, brāļiem (pusbrāļiem), māsām (pusmāsām), radniekiem vai bērnam tuvām personām. Nepieļaut, ka netiek īstenota audžuģimenē ievietota bērna saskarsmes tiesība vai tā tiek nodrošināta nepietiekami.

Lūdzu līdz 2021. gada 20. decembrim informēt par kārtību, kādā SOS Atbalsta centrs īsteno pienākumu organizēt saskarsmi.

Aicinu Limbažu novada bāriņtiesu, Limbažu novada Sociālo dienestu, Ģimeņu atbalsta centru "Terēze" un Rīgas SOS Ģimeņu atbalsta centru iespējami īsākā laikā uzsākt sadarbību [personas A] bērnu tiesību uz saskarsmi pārkāpuma novēršanā, organizējot starpinstitūciju sanākumi, pieaicinot [personu A], [personas E] un [personas F] audžuģimeni un [personu I un J] audžuģimeni, lai kopīgi vienotos par sadarbību audžuģimenēs ievietoto bērnu un mātes un šķirti dzīvojošo vienas ģimenes bērnu saskarsmes tiesību nodrošināšanai.

Lūdzu **Limbažu novada bāriņtiesu līdz 2021. gada 20. decembrim** informēt par vienošanos bērnu tiesību uz saskarsmi īstenošanai.

[Personu A] aicinu sadarboties ar Sociālo dienestu un izpildīt vienošanos par sadarbību, lai iespējami īsākā laikā tiktu novērsti šķēršļi, kas bija par pamatu aizgādības tiesību pārtraukšanai, un bērni varētu atgriezties ģimenē. Saskarsmes tiesību īstenošanai aicinu turpināt sadarboties ar Bāriņtiesu, Sociālo dienestu, audžuģimenēm, kurās ievietoti bērni, Atbalsta centru "Terēze" un SOS Atbalsta centru. Rast iespēju vismaz 2 reizes mēnesī nodrošināt tiešas attiecības ar bērniem - viņus apciemojot vai uzņemot ciemos pie sevis dzīvesvietā.

Ar cieņu
tiesībsargs

Juris Jansons

Laila Henzele 67686768
laila.henzele@tiesibsargs.lv

Šis dokuments ir parakstīts ar drošu elektronisko parakstu un satur laika zīmogu